

BASİT USULDE VERGİLENDİRMENİN EKONOMİK ETKİLERİ

Abdulkerim GÖK

Harran Üniversitesi, İ.İ.B.F., Maliye Bölümü, Yardımcı Doçent Dr.

SIMPLY TAXATION

Abstract: *Simply taxation accepted instead of flax-rate taxation is to falled into abeyance with our business income taxation system and 31.matters of 4369 numbered law in official gazette in 29.07.1998 dated day and 23417 repeated numbered.*

Person whose exempted from tax between applied real tax who gain business income is simply taxation. Eleborates should affect both common also special conditions for simply taxation. Otherwise, they are not useful from simply taxation. Elaborator's incomes are consist of them revenues discrimination them expenses. Elaborates who they use simply taxation don't have obligation about keeping books.

As of 01.01.1998 business incomes of elaborates who they used to flax-rate taxation and to being according to common and special conditions registered in 47. and 48. materials of Income Tax Law as of 31.12.1998 dated will be determined according to simply taxation's conditions. In this work details of simply taxation will be given.

Keywords: *Simply Tax, Business Income, Income Tax*

BASİT USULDE VERGİLENDİRME

Özet: 29. 07.1998 gün ve 23417 mükerrer sayı Resmi Gazete'de yayınlanan 4369 sayılı kanununun 31. maddesi ile gelir vergisi sistemimizdeki "Götürü Usulde Vergilendirme" rejimi kaldırılmış, onun yerine "Basit Usulde Vergilendirme" rejimi ihdas olunmuştur.

Bu çerçevede vergiden muaf kişilerle gerçek usulde vergilendirilen kişiler arasında ticari kazanç elde edenler basit usulde vergilendirilirler. Basit usulde vergilendirilebilmek için mükelleflerin kanunda belirtilen hem genel hem de özel şartları birlikte yerine getirmeleri zorunludur. Aksi halde basit usulden yararlanamazlar. Bu usulde mükelleflerin kazançları hasılat ile giderleri arasındaki farktan oluşur.

Basit usule tabi mükellefler defter tutmak zorunda değildirler. Buna göre daha önce götürü usulde vergilendirilen mükelleflerden Gelir Vergisi Kanunu'nun 47 ve 48. maddelerinde yazılı genel ve özel şartları 31.12.1998 tarihi itibariyle; taşıyanların ticari kazançları 01.01.1998 tarihinden itibaren Basit Usul'de tespit olunacaktır. Bu çalışmada, Basit Usul'e ilişkin açıklamalar detaylı bir şekilde yer alacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Basit Vergi, Ticari Kazanç, Gelir Vergisi.*

I. GİRİŞ

29/7/1998 gün ve 23417 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4369 sayılı kanununun 31 maddesi ile Gelir Vergisi Sistemimizdeki "Götürü Usulde Vergilendirme" rejimi kaldırılmış, onun yerine "Basit Usulde Vergilendirme" rejimi ihdas olunmuştur. Buna göre daha önce götürü usulde vergilendirilen mükelleflerden Gelir Vergisi Kanunu'nun 47 ve 48'inci maddelerinde yazılı genel ve özel şartları 31/12/1998 tarihi itibariyle taşıyanların ticari kazançları 1/1/1999 tarihinden itibaren Basit Usul'de tespit olunacaktır. Ancak bu tarihten sonra yeni işe başlanması halinde işe başlama tarihinde sadece 47. maddede yazılı genel şartlar aranacaktır. Bu şekilde Götürü Usul'den Basit Usul'e geçen mükelleflere 1999-2001 yıllarında hiçbir ilave vergi yükü getirilmemiş, ayrıca ödeyecekleri vergiye de bir üst sınır konulmuştur. Basit Usul'de vergilendirmeye ilişkin detaylı açıklamalar alışmamızın ana temasını oluşturacaktır.

II. DİKKATE ALINMAYACAK HÜKÜMLER

II.1. Hayat Standardı Temel Gösterge Tutarları

Gelir Vergisi Kanunu'na, 4605 sayılı kanunla eklenen geçici 58. maddenin birinci fıkrasında yer alan 01.01.2000 - 31.12.2001 tarihleri arasında Gelir Vergisi'ne tabi ticari kazanç sahipleri ile, serbest meslek erbabı, bu maddede belirtilen hayat standardı esasına tabidir" şeklindeki hüküm ilgili yıllarda (2000 ve 2001 yılı kazançlarına) uygulanmış ve uygulama süresi sona ermiştir. Bu nedenle, 2002 yılına ilişkin olarak 2003 yılında beyan edilecek Basit Usul'de tespit edilen ticari kazançlar için hayat standardı uygulanmayacaktır.

II.2. Götürü Safi Kazanç Tutarları

Gelir Vergisi Kanunu'na 4369 sayılı kanununun 54. maddesiyle eklenen geçici 44. maddenin dördüncü fıkrası ile getirilen "Basit Usul'e tabi mükelleflerin 2001 yılı sonuna kadar, ilgili vergilendirme dönemleri için beyan edecekleri safi kazanç tutarlarının Gelir Vergisi Kanunu'nun bu kanunla değişmeden önceki 46. maddesine göre intibak ettirildikleri derecelerin buldukları yöreler itibari ile belirlenen ve 1998 yılında uygulanacak olan götürü safi kazanç tutarlarının 1999, 2000 ve 2001 yıllarında yeniden değerlendirilme oranında artırılan tutarlarını aşması halinde; beyan edilen tutarlar yerine bu tutarlar vergilemeye esas alınır..." hükmü

uyarınca, Basit Usul'e tabi mükelleflerin beyanlarının, götürü safi kazanç tutarları ile karşılaştırılması sona ermiştir. Böylece 2002 yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde götürü safi kazanç tutarları ile beyan edilen kazançlar karşılaştırılmayacaktır [1].

III. BASİT USULUN ESASLARI

III.1. Kapsama Giren Mükellefler

Mükelleflerin Basit Usulde Vergilendirme 'den yararlanabilmesi için Gelir Vergisi Kanununun 47 Maddesinde yer alan genel ve 48 maddede yer alan özel şartları topluca taşımaları gerekmektedir. Bu şartlar şunlardır:

III.1.1. Genel Şartları

1- Kendi işinde bir fiil çalışmak veya bulunmak; işinde yardımcı işçi ve çırak kullanmak, seyahat, hastalık, ihtiyarlık askerlik tutukluluk ve hükümlülük gibi zaruri ayrılmalar dolayısıyla geçici olarak işin başında bulunmamak bu şartı bozmaz. Ölüm halinde iş sahibinin dul eşi veya küçük çocukları namına işe devam bulunduğu takdirde, bunların işin başında bir fiil bulunup bulunmalarına bakılmaz [1].

2- İş yeri mülkiyetinin iş sahibine ait olması halinde emsal kira bedeli ,kiralanmış olması halinde yıllık kira bedeli toplamı büyükşehir belediye sınırları içinde 3.500 YTL, diğer yerlerde 2.500 YTL lirayı aşmamak (1/1/2006 tarihinden itibaren geçerli tutarlardır).

3- Ticari ,zirai veya mesleki faaliyetleri dolayısıyla gerçek usulde gelir vergisine tabi olmamak.

Zirai kazancın bilanço veya işletme esasında tespiti sonucu değiştirmez.

2 ve 3 numaralı bent hükümleri öteden beri işe devam edenlerde takvim yılı başındaki, yeniden işe başlayanlarda ise işe başlama tarihindeki duruma göre uygulanır.

III.1.2. Özel Şartlar

Basit Usulden yararlanabilmek için sahip olunması gereken özel şartlar ise ,yine gelir vergisi kanununun 4369 sayılı kanununun 33. Maddesiyle 1/1/1999 tarihinden geçerli olmak üzere değiştirilen 48. maddesinde yer almaktadır.

Bu şartlar (şartlar içinde sayılan maktu had ve tutarlar 1/1/2006 tarihinden itibaren uygulanacak olan tutarlardır).

1- Satın aldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satanların yıllık alımları tutarının 50.000

YTL'yi veya yıllık satışları tutarının 72.000 YTL'yi aşmaması şarttır.

2- 1 numaralı bentte yazılı olanların dışındaki işlerle uğraşanların bir yıl içinde elde ettikleri gayri safi iş hasılatının 25.000 YTL'yi aşmaması şarttır.

3- 1 ve 2 numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde yıllık satış tutarı ile iş hasılatı toplamının 50.000 YTL'yi aşmaması gerekmektedir.

Yukarıda yer alan hadler Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 123. maddesi gereğince her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılabacaktır.

Basit usulde vergilendirmeden yararlanabilmek için genel ve özel şartların hepsinin bir arada sağlanması gerekmektedir. Genel ve özel şartlardan birinin sağlanamaması halinde dahi basit usulde vergilendirme rejiminden yararlanılamaz.

III.1.3. Hiçbir Şekilde Basit Usulden Yararlanamayacak Olanlar

Bir kısım mükellefler genel ve özel şartların tamamını taşısalar dahi basit usulde vergilendirilmezler,bu mükellefler gerçek usulde vergilendirilmek zorundadırlar. Bu husus Gelir Vergisi Kanunu'nun 51. maddesinde düzenlenmiş olup ,aynı madde de 4369 sayılı kanunla değiştirilmeden önce götürü usulde vergilendirilmeyecek olan mükellefler hakkında idi. 4369 sayılı kanunun 81/c-2 maddesiyle madde başlığında yer alan "götürü" ibaresi 1.01.1999 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere ,"basit " olarak değiştirilmiş ,madde içeriğinde ise herhangi bir değişiklik yapılmamıştır [2].

Anılan kanunun maddesine göre genel ve özel şartları taşısalar dahi basit usulden yararlanamayacak olan mükellefler aşağıda sayılmıştır.

1-Kollektif şirket ortakları ile ,komandit şirketlerin komandite ortakları;

2-İkrazat işi ile uğraşanlar;

3-Sarraflar ile kıymetli maden ve mücevherat alım satım işi ile uğraşanlar;

4-Gelir vergisi kanununun 94 madesinin birinci fıkrasında sayılan kişi ve kurumlara karşı inşaat ve onarma işini taahhüt edenler ile bu mükelleflere karşı derece taahhütte bulunanlar;

5-Sigorta üreticileri;

6-Her türlü ilan ve reklam işleri ile uğraşanlar veya

bu işlere tavassut edenler;

7-Gayrimenkul ve gemi alım satımı ile uğraşanlar;

8-Tavassut işi yapanlar(komisyoncu ve tellal gibi) dayı başılar hariç;yani dayı başılar diğer şartları taşıyorlarsa basit usulden yararlanabilirler;

9-Maden işletmeleri, taş ve kireç ocakları,kum ve çakıl istihlal yerleri, tuğla kiremit harmanları işletenler;

10-Şehirlerarası yük ve yolcu taşımacılığı yapanlar ile treyler çekici ve benzerlerinin sahip ve işleticileri (Yapısı itibariyle sürücüsünden başka on dört ve daha aşağı oturma yeri olan ve insan taşımaya mahsus motorlu kara taşıtları ile yolcu taşıyanlar hariç) Parantez içi hükümde yer alan istisnaya uyan taşıtlar minibüs ve taksilerdir, bu taşıtlarla şehirler arası yolcu da taşınsa diğer şartların mevcudiyeti halinde bu mükellefler basit usulde vergilendirilirler. Ancak minibüs niteliğindeki bir taşıtlarla yolcu taşımacılığının yanında şehirler arası (tabii ki taşınan yolcuların eşyaları haricinde) eşya taşımacılığı da yapıyorsa bu mükellef basit usulden yararlanamaz [3].

11-Maliye Bakanlığınca teklif edilen ve bakanlar kurulunca kararlaştırılan iş grupları, sektörler, il ve ilçeler, büyükşehir belediyeleri dahil olmak üzere il ve ilçelerin belediye sınırları (mücvir alanlar dahil), belediyelerin nüfusları, yöreler itibariyle veya sabit bir iş yerinde faaliyette bulunup bulunmadığına göre gerçek usulde vergilendirilmesi gerekli görülenler;

Bakanlar Kurulu bu yetkiye dayanarak aşağıda belirtilen faaliyetlerle uğraşan mükelleflerinde götürü usulde (Basit Usulde) vergilendirilmeyeceğine karar vermiştir.

a-Zirai mahsul satın alarak bu mahsulleri kısmen veya tamamen tüketici dışında kalanlara satanlar,

b-Her türlü televizyon, video, radyo, radyo, teyp, müzik seti, disk çalar, kamera bilgisayar, soğutucu, çamaşır makinesi, elektrikli süpürge, elektronik müzik aletleri, elektrikli dikiş makinesi ile elektrikle çalışan benzeri eşyaların alım-satım ve üretimi ile uğraşanlar,

c-Büyükşehir Belediyesi olan illerin (Erzurum ve Diyarbakır hariç) mücvir alan sınırları dahil olmak üzere Büyükşehir Belediye sınırları içinde her türlü emtia imalatı ve alım satımı, inşaat ile ilgili her türlü işlerle, motorlu taşıtların her türlü bakım ve onarım işleri ile uğraşanlar, lokanta ve benzeri hizmet işletmelerine işletenler ile eğlence ve istirahat yerlerini işletenler[4].

Sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyenler ve kullananlar da basit usulden faydalanamayacaklardır.

Herhangi bir şekilde gerçek usulde vergilendirilecek olanlar ve gerçek usulde vergilendirilen mükellefler bir daha hiçbir şekilde basit usulden yararlanamayacaklardır.

1/1/1999 tarihinden önce gerçek usulde vergilendirilmekte iken işini terk eden mükellefler bu tarihten sonra tekrar işe başlamaları halinde yine gerçek usulde vergilendirileceklerdir. Bu kişilerin aynı türden iş yapan eş ve çocukları da bu faaliyetleri nedeni ile basit usulden yararlanamayacaklardır.

III.2 Basit Usulde Vergilendirilen Mükelleflerin Ödevleri ve Kazançlarının Tespiti

III.2.1. Basit Usulde Vergilendirilen Mükelleflerin Ödevleri

Basit usulde vergilendirilen mükellefler, diğer mükellefler gibi Vergi Usul Kanunu'nda belirtilen ödevlerin tamamından sorumlu değildir, ancak bu mükelleflerde bazı ödevler yüklenmiştir. Bu ödevler aşağıda sıralanmıştır.

III.2.1.1. Bildirmeler

Basit Usulde vergilendirilen mükelleflerde diğer mükellefler gibi işe başlama, adres ve işletmelerinde meydana gelen ve yasal olarak bildirilmesi gereken değişiklikler ile işi bıraktıklarında bu hususu bağlı oldukları vergi dairesine bildirmek zorundadırlar.

III.2.1.2 Belge Düzenleme ve Belge Alma

Basit usulde vergilendirilen mükellefler Vergi Usul Kanunu hükümleri ne göre fatura, perakende satış vesikaları ve diğer belgeleri düzenlemek ve kullanmak zorundadırlar.

Ancak basit usulde vergilendirilen mükelleflerin yeni düzenlemeye intibak edebilmeleri ve gerekli hazırlıkları yapabilmeleri için 1/1/1999 tarihinden 30/06/1999 tarihine kadar belge vermedikleri günlük hasılatları için gün sonunda tek bir fatura düzenleyecekleri belirtilmiş, bu süre 234. GV Genel Tebliği ile 31/12/2000, 238. GV Genel Tebliği ile 31/12/2001, 244. GV Genel Tebliği ile 31/12/2002 ve en son 246. GV Genel Tebliği ile de 31/12/2003 tarihine kadar uzatılmıştır.

Bu çerçevede gün sonunda tek bir fatura düzenlenmesi halinde ise,

- Düzenlenen faturanın alıcıya ilişkin bilgiler yerine "... tarihli toplam hasılat " ibaresinin yazılması,

- Satılan emtia veya yapılan hizmet ,farklı Katma

Değer Vergisi oranlarına dahil ise hasılatın Katma Değer Vergisi dahil olmak üzere faturada ayrı ayrı toplamlar halinde gösterilmesi gerekmektedir.

Ancak bu imkandan yararlanmak isteyen mükellefler müşterilerinin istemesi halinde fatura veya perakende satış vesikası (dolmuş işletenler hariç) vermek zorundadırlar. Buna göre, yeni bir düzenleme yapıncaya kadar dolmuş işleten mükelleflerin akşam fiilen elde ettikleri gayrisafi hasılatları üzerinden fatura düzenlemeleri ve bu faturanın alıcıya ilişkin bilgiler yerine "...tarihli hasılat" ibaresini yazmaları gerekmektedir.

Basit usulde vergilendirilen mükellefler, iş ve işletmelerinde kullandıkları sabit kıymetleri gider yazamayacaklar, amortisman tabi tutamayacaklar ve bu kıymetlere ilişkin Katma Değer Vergisi de indirim konusu yapamayacaklarından, söz konusu mükelleflerin amortisman tabi iktisadi kıymetlerini satmaları halinde fatura düzenleme yükümlülükleri de yoktur.

Basit usule tabi mükellefler kullanacakları belgeleri ve zarfları bağlı oldukları oda veya birliklerden temin edeceklerdir.

Faaliyet gösterdikleri alanlar gereği ,traktörle nakliyecilik yapanlar, hususi oto il ticari faaliyette bulunanlar, biçer döver işletmeleri ile inşaat ustaları gibi herhangi bir mesleki teşekküle kaydı bulunmayan mükelleflerin kullanacakları belgeleri ikinci sınıf tüccarların tabi oldukları esaslar çerçevesinde temin etmeleri uygun görülmüştür. Buna göre basit usulde vergilendirilen söz konusu mükelleflerin kullanacakları belgeleri ikinci sınıf tüccarların tabi oldukları esaslar çerçevesinde temin etmeleri uygun görülmüştür. Buna göre basit usulde vergilendirilen söz konusu mükelleflerin kullanacakları belgeleri ilgili mevzuatta yer alan esaslar çerçevesinde anlaşmalı matbaalara bastırmaları veya noterlere tasdik ettirmeleri mümkün bulunmaktadır. Anılan mükellefler diledikleri taktirde kullanacakları belgeleri faaliyette buldukları yerdeki herhangi bir oda ya da birlikten de temin edebilirler [5]. Bu taktirde oda yada birliğe kayıt olma şartı aranmaz. Ancak bu mükellefler kullanacakları belgeleri temin etme konusunda oda il anlaşmalı matbaa konusunda yaptıkları tercihi aynı vergilendirme dönemi içerisinde değiştiremezler. Örneğin, kullanacakları belgeleri 2001 vergilendirme döneminde anlaşmalı matbaadan temin eden bir mükellef aynı vergilendirme dönemi içinde bulunduğu yerdeki oda yada birlikten belge temin edemeyecektir.

Basit usulde vergilendirilen mükelleflerce fatura ve fatura yerine geçen belgeler, vergi iadesine konu harcama belgesi olarak kabul edilecektir.

Basit Usul'de vergilendirilen mükellefler, vergiden

muaf esnaftan, ticari amaçla satın aldıkları emtia veya onlara yaptırdukları hizmetler için VUK'nun 234. maddesi hükmü gereğince gider pusulası düzenleyecekler, düzenlenen bu gider pusulası düzenleyen (basit usulde vergilendirilen mükellefler) için alış veya gider faturası hükmündedir.

III.2.1.3. Muhafaza ve İbraz

Basit usulde vergilendirilen mükelleflerin ,bir takvim yılı içinde aldıkları mallara ve hizmetler ait alış belgeleri ve yaptıkları giderler ile hasılat belgeleri kayıtlarının tutulduğu bürolarda muhafaza edilecektir. Cari takvim yılına ilişkin belgelerin ibrazı da bu bürolarda muhafaza edilecektir. Yıllık beyannamenin verilmesinden sonra o yıla ilişkin belgeler muhafaza edilmek üzere mükellefe teslim edilecektir. Teslim alınan belgeler, ilgili yılı takip eden takvim yılı başından başlayarak 5 yıl süre ile mükelleflerce muhafaza edilecektir. Eğer ibrazı istenen belgeler ve kayıtları cari yıla ilişkin değil de geçmiş yıla ilişkin ise belgeler kayıtları tutulduğu oda tarafından mükellefe 5 yıl muhafaza edilmek üzere verilmiş olacağından, belgelerin ibraz yükümlülüğü de mükellefe ait olacaktır[5].

III.2.1.4. Alış ve Satış Belgelerinin Bulunduğu Zarfların Düzenlenmesi ve Odaya Teslimi

Basit usulde vergilendirilen mükellefler faaliyetlerine ilişkin mal alış ve giderleri ile hasılatlarını gösteren, üçer aylık işlemlerine ait belgeleri, 215 seri nolu GV Genel Tebliğinin 1 ve 2 numaralı ekinde görülen (25x32.5) ebadında torba zarflara koyacaklar, zarfları izleyen ayın 10'una kadar kayıtların tutulduğu bürolara teslim edecekler ve bürolarda görevli personel tarafından bizzat mükelleflerin iş yerlerine gidilerek teslim alınacaktır. İsteyen mükellefler zarflarını bu süreden önce de kayıtların tutulduğu büroya verebileceklerdir.

Bu zarflarla birlikte mükellefe ait kimlik bilgileri (adı soyadı, baba adı, faaliyet türü, nüfus kaydına ilişkin bilgiler, bağlı olduğu oda ve numarası, ikametgah ve iş adresleri ile telefon numaraları) bir defaya mahsus olmak üzere büroya verilecektir. Daha sonra verilecek zarfların üzerine mükellefin sadece adı, soyadı ve vergi kimlik numarası ile imzasının bulunması yeterli olacaktır.

Basit Usul'de vergilendirilecek mükellefler defter tutmayacaklardır. Bunların kazançları mesleki yönden bağlı olunan odalar bünyesinde tutulacak kayıtlardan tespit edilecektir. Ancak Defterdarlık ve birliklerce uygun görülen mükellefler, kayıtlarını kendileri tutabileceklerdir. Bu taktirde vergilendirme ile ilgili ödevlerin tamamı kendileri tarafından yerine getirilecektir.

Ancak Gelirler Genel Müdürlüğü'nün yukarıda bahsedilen yazısında, defterdarlık ve birliklerin uygun

görüşüne gerek kalmaksızın, isteyen mükelleflerin kayıtlarını kendilerinin tutabilecekleri ifade edilmiştir.

III.2.1.5. İşi Terk Halinde Kullanılmayan Belgelerin İptali

Basit Usul'e tabi olan mükelleflerden, işlerini terk edenlerin kullanmadıkları belgeleri iptal ettirmelerinde şu prosedürü izlemeleri gerekmektedir.

Önceleri bağlı buldukları vergi dairesine işi bırakma bildirimini verecekler, bu tarihten sonra ellerinde kullanılmamış olarak kalan belgelerini ise ,bu belgeleri teslim aldıkları odalara veya birliklere ibraz edeceklerdir. Söz konusu belgelerde oda veya birliklerce ilerleyen bölümlerde (Mesleki Teşekküllerin Ödevleri Bölümünde) açıklandığı şekilde iptal edilecektir.

III.2.1.6. Diğer Ödevler

Basit Usul'de vergilendirilen mükellefler de diğer mükellefler gibi, Vergi Usul Kanunu'nun 257. maddesinde mükelleflerin diğer ödevleri olarak belirtilen ödevleri yerine getirmek zorundadırlar. Her ne kadar bu maddede belirtilen ödevler ,daha büyük çaplı mükellefleri ilgilendiren vergi incelemesi ile ilgili ise de, Vergi Usul Kanunu 'nun 137. madde hükmüne göre, tüm mükellefler vergi incelemesine tabi tutulabilir, bu nedenle basit usulde vergilendirilen nezdinde yapılacak herhangi bir vergi incelemesi esnasında bu mükelleflerin anılan maddedeki ödevleri yerine getirmek zorunluluğu vardır.

Ayrıca; basit usulde vergilendirmenin genel şartlarından biri, kendi işinde bir fiil çalışmak veya bulunmak olmakla birlikte, bu mükelleflerin işlerinde yardımcı işçi çalıştırmaları veya çırak kullanmaları bu şartı bozmayacaktır. Bu durumda çalıştırılanların ücretleri diğer ücret kapsamında vergilendirilecektir. Diğer ücret kapsamında vergilendirilenler ise vergi karnesi almaya mecburdurlar. Zira basit usulde vergilendirilen mükelleflerin vergi kesintisi yapmak ve muhtasar beyanname vermek yükümlülüğü yoktur. Kazançları basit usulde vergilendirilen ticaret erbabı, yanında çalışanların vergi karnesi almalarını ve karnelerinde yazılı vergileri ödemelerini temin etmeye mecburdurlar. Aksi taktirde Vergi Usul Kanunu uyarınca kesilecek cezalar işveren hakkında kesilir [6].

Yine Vergi Usul Kanunu'nun 4369 sayılı değişik mükerrer 257. maddesinde yer alan yetki çerçevesinde, Maliye Bakanlığı'nca yapılacak her türlü düzenlemeye uymaya, gerçek usulde vergilendirilen mükellefler gibi, basit usulde vergilendirilen mükellefler de uymak zorundadırlar .

III.2.2. Mesleki Teşekküllerin Ödevleri

III.2.2.1. Kayıtların Tutulması

Daha önce de ifade edildiği üzere meslek teşekküllerin en önemli ödevi, kendilerine bağlı olan ve basit usulde vergilendirilen mükelleflerin kayıtlarını tutmak, kayıtları tutan mükelleflerin cari yıla ilişkin belgelerini muhafaza ve istendiğinde ibraz etmek, mükellefin belgelerinden kazancını tespit ederek beyannamesini hazırlamak ve vergi dairesine vermektir. Bu hususlar 215 seri nolu GV Genel Tebliğinde şu şekilde ifade edilmiştir.

Mükellef kayıtları öncelikle mesleki yönden bağlı olunan odalar bünyesinde kurulacak bürolarda tutulacaktır. Mesleki yönden bağlı oldukları oda bünyesinde büro kurulmamış ise kayıtlar, iş yerlerinin bulunduğu yerdeki diğer meslek odalarında kurulmuş olan bürolarda tutulacaktır.

İş yerlerinin bulunduğu yerde bulunan meslek odaları bünyesinde büro kurulmamış ise kayıtlar mükellefin bağlı olduğu odanın öngöreceği yerdeki büro tarafından tutulabilecektir.

Kayıtların tutulacağı bürolarda yetki almış yeterli sayıda meslek mensubunun çalıştırılması zorunludur. Vergilendirme bütünlüğünün bozulmamamsı yönünden bir büroda kayıtları tutulan mükelleflerin (iş yerinin nakli hariç) o takvim yılının sonuna kadar tüm işlemleri aynı büro tarafından yerine getirilecektir.

Mükelleflerden zarf içinde teslim alınan belgeler, bürolarda bilgisayar ortamında kayıt edilecektir. Bu kayıt sırasında belge bilgileri (Hasılat Belgeleri sıra no, kayıt tarihi, verilen fatura veya vesikanın tarih ve no'su stopaj uygulaması, açıklama, gider tutarı, satılan emtia tutarı, diğer gelirler, hesaplanan katma değer vergisi, toplam, mal alış ve gider belgeleri; sıra no, kayıt tarihi, alınan faturanın veya vesikanın tarih ve no'su, stopaj uygulaması, açıklama, gider tutarı, satın alınan emtia bedeli, indirilebilecek Katma Değer Vergisi toplam) ayrı sütunlarda gösterilecektir [6].

Ancak, yukarıda ifade edildiği üzere, isteyen mükellefler, kayıtlarını kendileri tutulabileceklerdir. Bu taktirde vergilendirme ile ilgili ödevlerin tamamı kendileri tarafından yerine getirilecektir.

III.2.2.2. Belgelerin Dağıtımı ve Basımı

Basit Usul'de vergilendirilecek mükelleflerin kullanacakları belgeler ile zarfların basımı, dağıtımını izlenmesi ve kayıtlarının tutulması işlemlerini ilgili mesleki teşekküller yürütecektir. Meslek teşekküller kimlere hangi belgeleri verdiklerini, hangi belgelerin kendilerine iade edildiklerini mükellefler itibarıyla zimmetli kayıtlarında göstereceklerdir. Mükelleflerin belge basımı için vergi dairelerinden izim almalarına gerek bulunmamaktadır. Basımı yapılacak belgelerde Vergi Usul Kanunu ve ilgili mevzuatta yer alan asgari

bilgilere ile özel işaret (amblem) bulunacaktır.

Belgelerin basımı yaptıracak ilgili mesleki teşekküller, basımı yaptıkları belgelerin en alt kısmına dipnot şeklinde adı, adresi veya basımı yapan matbaa işletmesine ilişkin bilgileri yazdıracaklardır. İlgili mesleki teşekküller belgeleri teslim etmeden önce mükellefin adını, soyadını, varsa unvanını, bağlı olduğu vergi dairesi ve kimlik numarası ile iş adresini (motorlu taşıt işletenlerde taşıtın plakasını) beliren kaşenin basılmasını sağlayacaklardır.

III.2.2.3. Cari Yıl Belgelerinin Muhafaza ve İbrazi

Daha önce de ifade edildiği üzere, basit usulde vergilendirilen mükelleflerin bir takvim yılı içinde aldıkları mallara ve hizmetlere ait alış belgeleri ve yaptıkları giderler ile hasılat belgeleri kayıtlarının tutulduğu bürolarda, her bir mükellef için ayrı ayrı dosyalarda muhafaza edilecektir. Cari takvim yılına ilişkin belgelerin ibrazı da bu bürolardan talep edilecektir.

Bürolarda her yılın Ocak ayı içinde, mükelleflerin geçmiş yıla ilişkin dosya ve zarflarındaki bilgi ve belgelerine dayanılarak 215 seri nolu GV Genel Tebliğinin 3 numaralı ekinde yer alan "hesap Özeti" doldurulacak ve yıllık beyannameye eklenerek mükellefine bağlı bulunduğu vergi dairesine verilecektir.

III.2.2.4. Yılı Geçen Belgelerin Mükelleflere Teslimi

Cari takvim yılı kayıtlarının tutulması ve vergilendirme ile ilgili tüm ödevler bürolarca yerine getirilip, yıllık beyannamenin verilmesinden sonra o yıla ilişkin belgeler muhafaza edilmek üzere mükellefe teslim edilecektir. Teslim alınan belgeler, ilgili buldukları yılı takip eden takvim yılı başından başlayarak 5 yıl süre ile mükelleflerce muhafaza edilecektir.

III.2.2.5. Gelir Vergisi Beyannamesinin Verilmesi

Basit Usul'e tabi mükelleflerin geliri, sadece basit usulde tespit edilen ticari kazançlardan ibaret ise yıllık beyanname, mükellefin de imzası alındıktan sonra Şubat ayı içinde büroda görevli personel tarafından vergi dairesine verilecek veya gönderilecektir.

Ancak, mükelleflerin basit usulde vergilendirilen ticari kazanç ile birlikte diğer gelir unsurları varsa yıllık beyanname Mart ayı içinde verilecektir. Bu durumda gelir vergisi beyannamesini mükellefin kendisi mi yoksa, mükellefin yine imzası alındıktan sonra odanın mı vermesi gerektiği açık olmamakla birlikte, kanımızca odaya düşen yükümlülük mükellefin basit usul esaslarına göre kayıtlarını yapmak ve kazancını diğer gelir unsurlarına ilave edip, gelir vergisi beyannamesini Mart ayında kendisinin vermesi gerekmektedir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. Maddesinde, yaptıkları ödemelerden vergi tevkif edecekler arasında basit usulde vergilendirilen mükellefler sayılmamıştır. Bu nedenle söz konusu mükellefler gelir vergisi tevkifatı yapmayacaklar ve muhtasar beyanname veremeyeceklerdir.

Basit usule tabi olan mükelleflerin 1 no'lu Katma Değer Vergisi Beyannamesi odalar tarafından 3'er aylık dönemler itibariyle verilecektir.

Basit usule tabi mükellefler, yılın ilk 3 aylık döneme mine (Ocak, Şubat, Mart) ait KDV beyannamelerini 25 Nisan günü mesai saati sonuna kadar vergi dairesine verecekler veya göndereceklerdir. Katma Değer Vergisi Beyannamesinin verilmesinde 3'er dönem uygulaması diğer aylarda da devam edecektir.

Basit usulde vergilendirilen mükellefler, defter tutmayacağından mal ve hizmetlere ait katma değer vergisi indiriminin belgelendirilmesinde alış ve gider vesikalarının kanuni defterlere kaydedilmesine ilişkin şart aranmayacaktır.

Basit usulde vergilendirilen mükellefler geçici vergi ödemeyeceklerinden, Geçici vergi beyannamesi de verilmeyecektir.

III.2.2.6. Kullanılmayan Belgelerin İptali

Mükellef tarafından işi terk nedeni ile mesleki teşekküle iptal edilmek üzere getirilen belgeler, oda veya birlikler tarafından aşağıdaki şekil de iptal edilecektir [7].

-Kendilerine belge ibraz edilen oda veya birlikler,

-Belge türleri itibariyle kullanılan en son belgenin seri ve sıra numarası ile düzenlenme tarihinin,

- Kullanılmadığı için iptal edilecek belgelerin türü, ilk seri ve sıra numarası, son seri ve sıra numarasını.

İbraz edilen belgeler ile odanın veya birliğin kayıtları karşılaştırılarak ibraz edilmediği tespit edilen belgelerin seri ve sıra numarasını, üç nüsha olarak düzenlenecek bir örneği ekli tutanakla tespit edecekler ve bu tutanak mükellef ile oda veya birlik temsilcisi tarafından imzalanacaktır. Düzenlenene tutanağın bir örneği mükellefe verilecek, bir örneği ilgili vergi dairesine gönderilecek, kalan nüsha ise oda veya birlik tarafından bu konuda açılan dosyada saklanacaktır.

Mükelleflerce oda veya birliklere ibraz edilen kullanılmamış belgeler, oda veya birliklerce yatay veya dikey kesilmek sureti ile kullanılmayacak şekilde iptal edilecektir.

İptal işlemleri mükellefin başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içerisinde tamamlanarak vergi dairesine bildirilecektir.

İşi bırakma bildiriminin vergi dairesine posta ile gönderilmesi halinde, vergi dairesince bir taraftan mükellefiyetin terkinine ilişkin işlemler yürütülürken, diğer taraftan belgelerin iptalinin sağlanması için ilgili oda veya birliğe terk dilekçesinin bir örneği yazı ekinde gönderilecektir. İlgili oda yada birlikler mükelleflerden kullanılmamış olarak ellerinde bulunan belgelerin ibrazını isteyeceklerdir. İbraz edilen belgeler ile ilgili işlemler yukarıda açıklanan şekilde tamamlanarak sonucundan vergi dairesine bilgi verilecektir [8].

İşi bırakan mükelleflerden söz konusu belgeleri ibraz etmeyenler ile eksik belge ibraz edenler veya belgelerini kaybettiğini bildirenlerin durumu tutanakla tespit edilerek tutanağın bir örneği ilgili vergi dairesine gönderilecektir.

Yukarıda açıklandığı üzere ,yaptıkları iş gereğince herhangi bir mesleki örgüte kaydının bulunmaması nedeni ile odalardan belge temin edemedikleri için, belgeleri anlaşmalı matbaalarda bastıran ya da noter tasdikli belge kullanan mükelleflerin, işi terk durumunda kullanmadıkları belgeler 246 sn VUK açıklanana esaslar dahilinde vergi dairesi tarafından iptal edilecektir.

III.3. Basit Usule Tabi Mükelleflerde Ticari Kazancın Tespiti

III.3.1. Genel Uygulama

Basit usulde ticari kazanç. bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılat ile giderler ve satılan malların alış bedelleri arasındaki müspet farktır. Bu fark faaliyetle ilgili olarak alınması ve verilmesi mecburi olan alış ve giderler ile hasılatlara ilişkin belgelerde yazılı tutarlara göre hesaplanacaktır. Bu suretle tespit ve beyan olunan kazançlar vergi tarhına esas alınır. Bu usulde vergilendirilenler ,kazancın tespiti ve Vergi Usul Kanununun defter tutuma hükümleri hariç, bildirme, vesikalar, muhafaza ve ibraz, diğer ödevler ve ceza hükümleri ile çeşitli kanunlarda yer alan ikinci sınıf tüccarlar hakkındaki hükümlere tabidirler [9].

Kazancın bu şekilde tespiti sırasında emtia ticareti ile uğraşanlarca; hesap dönemi sonundaki emtia mevcudunun değeri hasılatla, hesap dönemi başındaki emtia mevcudunun değeri giderlere ilave edilecektir.

Yukarıda ifade edildiği gibi, basit usulde vergilendirilen mükellefler kazanç tespiti bakımından ikinci sınıf tüccarlar hakkındaki hükümlere tabidirler. Dolayısı ile mükellefler, kazanç tespiti sırasında Gelir Vergisi Kanunu'nun" gider kabul edilen ve edilmeyen ödemelerin düzenlendiği 40 ve 41. maddeler ile gider

kabul edilip edilmeme hakkındaki diğer kanunlarda yer alan hükümlere uyacaklardır.

Ancak Gelir Vergisi Kanunu'nun 40/7 numaralı bendinde "Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanların" gider yazılacağı ve hangi kıymetler için amortisman ayrılacağı ise Vergi Usul Kanunu'nun 313 ve takip eden maddelerde düzenlenmiş olmasına rağmen, basit usulde vergilendirilen mükelleflerin işlerinde kullandığı sabit kıymetler gider yazılmayacak ve üzerlerinden amortisman hesaplanmayacaktır.

Yalnızca hizmet işi yapan mükelleflerde (berberlik, terzilik gibi) dönem başı ve dönem sonu mal stoku söz konusu olmayacağından, bu mükelleflerin kazanç tespiti yalnızca hasılatlar ile giderlerinden ibaret olacaktır.

GVK' geçici 44'üncü maddesi gereğince, götürü usulden basit usule geçen mükelleflerin kendi belgelerine göre tespit edilen kazançları 1999, 2000, 2001 yılları için Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen safi kazanç tutarı ile karşılaştırılmış ,hangisi düşükse vergi matrahı olarak o tutar dikkate alınmıştır. Böylece götürü usulden basit usule geçen mükelleflere ilave vergi yükü getirilmemiş ve 1999, 2000, 2001 yıllarında vergilendirilecek kazançlarına üst sınır konulmuştur. Basit usule tabi mükelleflerin 2002 yılı vergilendirilecek kazançlarının tespitinde bu şekilde bir üst yada alt sınır olmadığından, bu mükelleflerin 2002 yılı vergilendirilecek kazançlarını n tespiti genel esaslara göre yapılacaktır.

Yine GVK' nun geçici 44. maddesi uyarınca 1/1/1999-31/12/2003 tarihleri arasındaki kazançlara uygulanmak üzere ,münhasıran belediye teşkilatı bulunmayan köylerdeki (belediyelerin mücavir alan sınırları hariç) işyerlerinde faaliyet gösteren basit usulde vergilendirilen mükelleflerin GVK'nun 103. maddesinde yazılı tarifinin birinci gelir diliminin yarısını aşmayan kazançları için beyanname verilmeyecektir. Ancak belediyelerin mücavir alan sınırları içerisinde kalan köyler ile diğer yerleşim birimlerinde faaliyette bulunan ve basit usule tabi mükellefler her halükarda beyanname vereceklerdir. Buna göre ,münhasıran belediye teşkilatı bulunmayan köylerdeki (belediyelerin mücavir alan sınırları hariç) iş yerlerin de faaliyet gösteren ve basit usulde vergilendirilen mükelleflerin kazançları, 2002 yılı için geçerli vergi tarifesinin yarısı olan 1.900.000.000-TL'ni aşmadığı taktirde beyanname verilmeyecektir.

III.3.2. Basit Usule Tabi Olmanın Şartlarından Herhangi Birini Takvim Yılı İçinde Kaybedenlerin Durumu

Gelir Vergisi kanunu'nun 46. maddesi uyarınca, basit usule tabi olmanın genel ve özel şartlarından herhangi birini bir takvim yılı içinde kaybedenler ,ertesı takvim yılı başından itibaren gerçek usulde

vergileştirilecektir. Bu hüküm GVK'nun geçici 44. maddesi'nin 4. fıkrası uyarınca sınırlandırılmıştır. Buna göre 1/1/1999 tarihinden itibaren 2001 yılı sonuna kadar basit usulde vergileştirilecek olanlar hakkında, 48. maddede yazılı özel şartlara ilişkin hadler aranmayacaktır. Bu gruba giren mükelleflerin alış ve satış tutarları ne olursa olsun 1999-2000 ve 2001 yıllarında basit usulde vergileştirilmelerine devam edilecektir. Ancak 1/1/2002 tarihinden itibaren özel şartların da dikkate alınacağı tabiidir.

Basit usulün şartlarına haiz olanlardan ,bu usulden yararlanmak istemediklerini yazı ile bildirenler bu talepleri doğrultusunda takip eden ay başından veya izleyen takvim yılı başından yeni işe başlayanlar ise işe başlama tarihinden itibaren gerçek usulde vergileştirilirler.

Yapılan denetimlerde basit usulde vergileştirilen mükelleflerden sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenlediği veya kullandığı tespit edilenler basit usulden yararlanamazlar. Mükellefin bu hususun kendilerine tebliğ edildiği tarihi takip eden ay başından itibaren işletme hesabı esasına göre defter tutmak suretiyle gerçek usulde vergileştirilirler. Bu hususun nasıl tespit edileceği kanun veya tebliğde belirlenmiş olmamakla birlikte, kanımızca bu tespitin vergi inceleme raporuna dayanılarak yapılması gerekir.

Herhangi bir şekilde gerçek usulde vergileştirilecek olanlar ve gerçek usulde vergileştirilen mükellefler bir daha hiçbir şekilde basit usulden yararlanamazlar. 1/1/1999 tarihinden önce gerçek usulde vergileştirilmekte iken işini terk eden mükellefler bu tarihten sonra işe başlamaları halinde, genel şartları taşıyıp taşımadıklarına bakılmaksızın yine gerçek usulde vergileştirilirler. Bu kişilerin aynı türden iş yapan eş ve çocukları da bu faaliyetleri neden ile basit usulden yararlanamayacaklardır.

III.4. Basit Usulde Vergileştirilen Mükelleflerin Diğer Vergiler Karşısındaki Durumları

III.4.1. Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumları

Basit usulde vergileştirilen mükellefler normal şekilde Katma Değer Vergisi mükellefi olacaklar, düzenledikleri belgelerde Katma Değer Vergisi hesaplayıp tahsil edecekler, kendilerine yapılan mal teslimi veya hizmet ifalarında belge alacaklar ve bu belgelerde görünen katma değer vergilerini de indirim konusu yapacaklardır. Ancak satın alınan amortisman tabii iktisadi kıymetlere ilişkin Katma Değer Vergileri indirim konusu yapılamayacağı gibi bu kıymetlerin satışı durumunda ise katma değer vergisi uygulanmayacaktır [10].

Basit usule tabi olan mükelleflerin, 1999 yılı ve müteakip yıllarda 1 nolu Katma Değer Vergisi beyannamesi odalar tarafından 3'er aylık dönemler itibariyle verilecektir.

Basit usule tabii mükellefler, yılın ilk 3 aylık dönemine (Ocak, Şubat, Mart) ait beyannamelerini 25 Nisan günü mesai saati sonuna kadar vergi dairesine verecekler veya göndereceklerdir. Katma Değer Vergisi Beyannamesi'nin verilmesinde 3'er aylık dönem uygulaması diğer aylarda da devam edecektir.

Basit usulde vergileştirilen mükellefler defter tutmayacağından mal ve hizmetlere ait katma değer vergisi indiriminin belgelendirilmesinde alış ve gider vesikalarının kanuni defterlere kaydedilmesine ilişkin şart aranmayacaktır.

Yine Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 9. maddesinin Maliye Bakanlığına verdiği yetki çerçevesinde, basit usulde vergileştirilen mükelleflerce,

- fason olarak yaptırılan tekstil ve konfeksiyon işlerinde,

- hurda metal alımlarında,

68. KDV Genel Tebliğinde belirtilen akaryakıt alımlarında sorumluluk uygulaması kapsamında tevkifat yapılmaması uygun görülmüştür.

Buna göre basit usulde vergileştirilen mükelleflere yapılan tevkifata tabi mal ve hizmet teslimlerine ait katma değer vergisinin, genel prensipler çerçevesinde malı teslim eden veya hizmeti yapan mükelleflerce beyan edilerek ödenmesi gerekmektedir. Basit usulde vergileştirilen mükelleflerin tevkifat kapsamına giren teslim ve hizmetlerinde ise alıcılar tarafından tevkifat uygulanacağı tabiidir. Basit usulde vergileştirilen adi ortaklıklarda Katma Değer Vergisi Beyannamesi ortaklık adına düzenlenerek, ortaklığın iş yerinin bağlı olduğu vergi dairesine verilecektir. Ortaklık adına düzenlenerek ilk beyannameye; ortakların adı soyadı, adresi, vergi dairesi ve vergi kimlik numara sının yer aldığı bir liste eklenecektir. Ortakların kendi vergi dairelerine, ortaklık adına beyanda bulunan vergi dairesi ve vergi kimlik numarası bildirilecektir[11].

Yine daha önce ifade edildiği üzere ,münhasıran belediye teşkilâtı bulunmayan köylerdeki (belediyelerin mücavir alan sınırları hariç) iş yerinde faaliyet gösteren ve basit usulde vergileştirilen ve 2001 yılı vergileştirme dönemi ile ilgili olarak gelir vergisi beyanname vermeyecek olan mükellefler hakkında Katma Değer Vergisi Kanunu'nda istisna hükmü olmadığı için, diğer basit usulde vergileştirilen mükellefler gibi üç ayda bir KDV beyannamesi vermeleri gerekmektedir.

III.4.2. Geçici Vergi Karşısındaki Durumları

Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 120 maddesinde geçici vergi mükelleflerini sayarken; "Ticari kazanç sahipleri (Basit Usulde Vergilendirilen mükellefler hariç) ile serbest meslek erbabı ... geçici vergi öderler" denilmektedir. Buradan basit usule tabi mükelleflerin geçici vergi mükellefi olmadıkları ve geçici vergi ödemeyecekleri anlaşılmaktadır.

III.4.3. Gelir Vergisi Tevkifatı ve Muhtasar Beyanname Karşısındaki Durumları

Gelir Vergisi Kanununun 94. maddesinde, yaptıkları ödemelerden vergi tevkif edecekler arasında basit usulde vergilendirilen mükellefler sayılmamışlardır. Bu nedenle söz konusu mükellefler Gelir Vergisi Tevkifat'ı yapmayacaklar, dolayısıyla muhtasar beyanname de vermeyeceklerdir. Daha önce de ifade edildiği gibi yanlarında çalışanların ücretleri diğer ücretler kapsamında vergi karnesi ile ödenecektir.

IV. BASİT USUL'DE VERGİLEMEDE GELİLEN NOKTA

Götürü usulde vergilemenin yerini alan ve yaklaşık 800 bin mükellefin yararlandığı basit usulde vergileme, defter tutma mecburiyetinin olmaması, kayıtların tutulması, cari dönem belgelerin muhafazası ve beyannamelerin düzenlenmesi gibi değişik konularda temel görevlerin meslek odalarına yüklenmesi nedeni ile mükellefler tarafından tercih edilen bir sistemdir. KDV mükellefiyetinin söz konusu olmaması, gelir vergisi tevkifatı yapma zorunluluğunun bulunmaması ve geçici vergi ödenmemesi de bu sistemin mükellefler açısından avantajlı kılmaktadır.

Belge düzeninin yerleştirilmesi, kayıt dışının azaltılması ve vergide adaleti sağlayarak vergi gelirlerinin artırılması amacı ile götürü usul yerine hayata geçirilen basit usul bugünkü hali ile vergi gelirlerinin azalmasına yol açma yanında vergide eşitlik ve adalet ilkesini zedeleyen bir uygulama halini almıştır.

Tablo.1 ve 2'den de anlaşılacağı üzere, götürü usulde vergilendirilen mükelleflerden tahsil edilen vergilerin gelir vergisi içindeki payı binde 7-8 olarak gerçekleştirilirken, 1.1.1999 tarihinden itibaren götürü usul kaldırılarak yerine basit usulün getirilmesi ile bu oran binde 2 seviyesine düşmüştür. Oransal olarak meydana gelen büyük düşmeyi, milli gelir rakamları da dikkate alındığında görmek mümkün.

Gelir vergisinin GSMH içindeki payında yıllar itibari ile büyük bir değişiklik göze çarpmamakla birlikte gelir vergisinin giderek kaynaktan kesme yolu ile tahsil edilen bir vergi haline geldiği görülmektedir. 1990 yılında yüzde 0.55 olan beyana dayalı gelir vergisinin GSMH'ye oranı 2004 yılına gelindiğinde yüzde 0.31 seviyesine düşerken, 1990 yılında yüzde 0.04 olan götürü usulle toplanan vergilerin GSMH içindeki payı, basit usul yönteminin tercih edilmesi ile başlayan aşağıya doğru hareketin sonucu, 2005 yılında 2 kat azalarak yüzde 0.02 seviyesine düşmüştür.

V. DEĞERLENDİRME

1.1.1999 tarihinden itibaren "götürü usul" yerine hayata geçirilen, önemli ölçüde vergi kaybına neden olma yanında, belge düzeninin işleyişini bozan ve kayıt dışılığı teşvik eden "basit usul" ün kaldırılması, tüm gelir vergisi mükelleflerinin ayırım yapılmaksızın, gerçek beyanları ile vergilendirilmesi sureti ile vergide adalet ve eşitliğin sağlandığı bir uygulamanın hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Tablo.1. Basit Usule Göre Tahsil Edilen Vergilerin Gelir Vergisi İçindeki Payı

	1990	1991	1992	1999	2000	2003	2004	2005
Gelir V.	18.591	33.348	60.043	4.936.551	6.212.977	17.063.760	19.688.330	22.817,43
Basit usul	161	210	456	3.105	10.412	38.322	63.904	107,62
Oran	0,009	0,006	0,008	0,001	0,002	0,002	0,003	0,005

Kaynak: (www.maliye.gov.tr). [05.02.2006] [12].

Tablo.2. Gelir Vergisinin GSMH İçindeki Payı (%)

	1990	1991	1992	1993	1997	1998	1999	2000	2003	2004	2005
Gelir V.	4.68	5.26	5.44	5.34	5.10	6.51	6.31	4.95	4.81	4.59	4.70
Beyana Day.V.	0.55	0.54	0.66	0.56	0.38	0.54	0.61	0.27	0.31	0.27	0.26
Basit Usul	0.04	0.03	0.04	0.05	0.06	0.06	0.00	0.01	0.01	0.01	0.02
Stopaj	3.93	4.54	4.59	4.59	4.71	4.71	5.08	4.51	4.34	4.14	4.25

Kaynak: (www.maliye.gov.tr). [05.02.2006] [12].

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- [1] Duman, Ö. (2003). Basit Usul'de Vergilendirme. *Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog*, 49(178), 13-14.
- [2] Taş, S. & Aksöz, S. (2003). Ticari Usul'un Esasları. *Vergi Dünyası*, 84(258), 58-60.
- [3] Akarşan, M. (2003). Vergilendirmenin Ekonomik Etkileri. *Maliye Postası Dergisi*, 43, 13-14.
- [4] Kızılot, Ş. (2002). Defter Tutma Şekilleri. *Çözüm Dergisi*, 14(61), 83-84.
- [5] (2003). *Vergi Tahsilat Süresi*. İstanbul: Hesap Uzmanları Derneği Yayını.
- [6] Gençyürek, L. (2005). Serbest Meslek Kazançlarında Tevkifat. *Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog*, 63, 183-187.
- [7] (2004). *Basit Usul'un Getirileri, Gelir ve Kurumlar Vergisi Açıklamaları Kılavuzu*. İstanbul: Hesap Uzmanları Derneği Yayını.
- [8] Başer, M. (2000). *Vergi Uygulamaları*. İstanbul: Alfa Yayınevi.
- [9] Tuncer, S. (2003). *Vergi Uygulamaları*. İstanbul: Okan Yayıncılık.
- [10] Bulutoğlu, K. (1989). *Türk Vergi Sistemi*. İstanbul: Temat Yayınları.
- [11] Erginay, A. (1998). *Vergi Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- [12] (www.maliye.gov.tr). [05.02.2006].

Abdulkerim GÖK (akerim@harran.edu.tr) has PhD. of Fiscal Theory at Marmara University Social Sciences Institute. His research areas are fiscal policy, public economics and public finance.